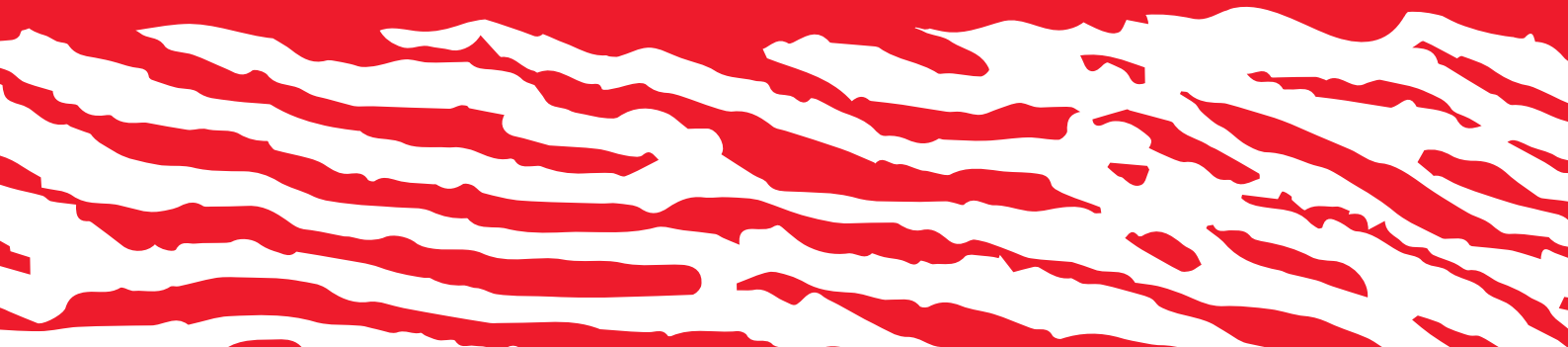

Waddenvereniging

Staat van de Wadden

Staat van de Wadden

Aan de vooravond van de trilaterale regeringsconferentie over de bescherming van de Waddenzee hijst de Waddenvereniging de rode vlag. Uit een wetenschappelijk rapport, het Quality Status Report, opgesteld door meer dan 100 wetenschappers uit Denemarken, Duitsland en Nederland blijkt dat het niet goed genoeg gaat met de Waddenzee. We moeten hard aan het werk om de unieke waarden van dit natuurlijk werelderfgoed voor toekomstige generaties te behouden.

Werelderfgoed Waddenzee

De Waddenzee is het enige natuurlijke werelderfgoed van Nederland. UNESCO, de VN-organisatie voor onderwijs, wetenschap, cultuur en communicatie, verleende de status in 2009. Om drie redenen staat de Waddenzee op de werelderfgoedlijst:

1. Oorspronkelijk landschap

In de Waddenzee is goed zichtbaar hoe natuur en landschap ontstaan. De krachten die het gebied in het verleden hebben gevormd, kun je tot op de dag van vandaag zien en voelen. Wind, water en getij zorgen dat de wadden dag in dag uit veranderen. Zandplaten groeien aan en brokkelen weer af. Geulen veranderen van koers en zeewater spoelt over de kwelders. Het is deze oneindige dynamiek die het waddengebied speciaal maakt.

2. Natuur in beweging

De Waddenzee is niet alleen bijzonder door de dynamiek. In het gebied zie je ook hoe de natuur steeds verandert. Dieren en planten moeten zich staande houden in extreme omstandigheden, zoals eb en vloed en zoet en zout water. De aanpassing van flora en fauna aan de omgeving én andersom is uniek. Dit zorgt voor een bijzondere wisselwerking tussen dier, plant en landschap.

3. Zeldzame rijkdom

Het Deense, Duitse en Nederlandse waddengebied is met een oppervlak van 10.000 km² het grootste aaneengesloten wetland op aarde en daarmee uniek in de wereld. Het is rijk aan bijzondere dieren en planten. Alleen de soorten die zich heel goed hebben aangepast komen in grote aantallen voor. Op het

oog lijkt de wadbodem niet meer dan wat modder en slik, maar per vierkante meter kunnen wel 70 wadpieren, meer dan 100 kokkels en 70.000 wadslakjes voorkomen. Jaarlijks gebruiken 10 tot 12 miljoen trekvogels deze natuurlijke rijkdom van de Waddenzee.

Verantwoordelijkheid

Een werelderfgoed (gedeeltelijk) binnen je landsgrenzen hebben, is natuurlijk een grote verantwoordelijkheid. UNESCO kan werelderfgoederen aanwijzen, maar ze ook weer van haar lijst verwijderen. De VN-organisatie verwacht van landen dat ze goed voor 'hun' werelderfgoed zorgen. Voor de Waddenzee stelt UNESCO bijvoorbeeld dat de natuurlijke ecologische en hydrologische processen behouden moeten blijven. Daarnaast vraagt UNESCO aandacht voor een effectief beheer van de Waddenzee, waarbij natuurbeheer met het beheer van andere activiteiten in het gebied, zoals visserij, scheepvaart en toerisme, geïntegreerd wordt. UNESCO ziet de trilaterale samenwerking tussen Nederland, Duitsland en Denemarken rond de Waddenzee als dé manier om de Waddenzee als geheel te beschermen en te beheren.

Regeringsconferentie

Het hoogtepunt van de trilaterale samenwerking is de trilaterale regeringsconferentie, die elke 3-4 jaar plaatsvindt. Op 18 mei 2018 vindt deze conferentie plaats in Leeuwarden. In de voorbereiding van de conferentie stelden meer dan 100 wetenschappers het Quality Status Report (QSR) op. Hierin wordt de staat van de Waddenzee uitgebreid geanalyseerd. Belangrijk, want zo kunnen de regeringen van de drie landen besluiten wat te doen met zorgelijke ontwikkelingen. Het QSR is tot nu toe het enige rapport dat ook voor de Nederlandse Waddenzee van vrijwel alle aspecten van de Waddenzee beschrijft hoe het ermee gaat. De Waddenvereniging heeft de belangrijkste conclusies van het rapport voor u samengevat in deze 'Staat van de Wadden'.

Vogels

Het Quality Status Report ligt er, dus de hamvraag is: hoe gaat het met het wad? Dat beeld is nogal wisselend. Met de zehonden gaat het goed. Voor vogels is er veel reden tot zorg.

De broedvogels doen het slecht. Voor een groot deel komt dat door een te laag broedsucces, o.a. door overstromingen en predatie. Gelukkig is nu wel een actieplan opgesteld, dat de situatie voor broedvogels moet gaan verbeteren. Trekvogels doen het over de hele linie genomen beter dan broedvogels, maar ook voor deze vogels geldt dat meer soorten een negatieve trend vertonen dan een positieve. Grofweg komen nu een half miljoen trekvogels minder in de Waddenzee voor dan tien jaar geleden (5,6 miljoen nu tegen 6,1 miljoen tien jaar eerder). Als gekeken wordt naar de flyway, de trekroute tussen overwintergebieden in zuidelijk en westelijk Afrika enerzijds en broedgebieden in het (verre) noorden anderzijds, dan valt op dat de Waddenzee het relatief slecht doet. Waar in het algemeen viseters het redelijk goed doen, gaat het in de Waddenzee juist slecht met deze soorten. Ook de trekvogels die bodemdieren eten hebben het moeilijk.

Onder water

Voor de vissoorten van de Waddenzee is het lastig om harde conclusies te trekken uit het QSR. Daarvoor vindt te weinig onderzoek plaats. In Nederland bestaat gelukkig een langjarige meetreeks: sinds 1959 legen medewerkers van het NIOZ op Texel een fuik in het Marsdiep. Uit deze meetgegevens blijkt dat in kilo's nog maar 10% gevangen wordt ten opzichte van halverwege de vorige eeuw. Volgens het QSR komen vooral jonge platvissen steeds minder in de Waddenzee voor, een afname die al in de jaren tachtig is ingezet. Van de andere kant verschijnen soorten die van warmer water houden. Want de gemiddelde temperatuur van het Waddenzee water is de laatste 45 jaar met bijna twee graden gestegen. Opvallend is de conclusie in het QSR dat de garnalenvisserij mogelijk een afname van 12–17% van de volwassen scholpopulatie veroorzaakt.

De trend voor zeegras is in Nederland onveranderd negatief: er komt steeds minder zeegras. De nog steeds te grote voedselrijkdom van het water, het gebrek aan luw gelegen geschikte groeilocaties en de klimaatverandering zijn waarschijnlijk de belangrijkste oorzaken. Voor bodemdieren concluderen de wetenschappers dat de populatie als geheel redelijk stabiel is. Zorgpunt is wel de Dollard. Veel belangrijke bodemdieren zijn hier aan het afnemen. Hoe dit precies komt moet nog uitgezocht worden, maar het zou kunnen komen door de vertroebeling: een hoger gehalte zwevend stof in het water.

Landschap

Naast deze conclusies over de waddennatuur, besteedt het QSR ook aandacht aan de landschapsvormende processen die zo gewaardeerd worden door UNESCO. In 2014 concludeerde de trilaterale regeringsconferentie dat juist deze morfologische processen bij zeespiegelstijging heel belangrijk zijn. De aanvoer van zand en slib en de sedimentatie in de Waddenzee bepaalt namelijk of de Waddenzee de zeespiegelstijging bij kan houden.

We weten alleen nog te weinig van deze processen en zijn daardoor slecht voorbereid op effecten van klimaatverandering op de Waddenzee. Al in 2014 is afgesproken dat op dit onderwerp trilateraal samengewerkt zou gaan worden. Dit is echter niet van de grond gekomen. Een specifiek genoemde zorg is de afname van de ebdelta's, de opeenhopingen van zand aan de Noordzeekant van de zeegaten tussen de eilanden. Dit zijn (vermoedelijk) voor de Waddenzee belangrijke bronnen van zand om de zeespiegelstijging bij te houden.

Kwelders

Het QSR besteedt specifieke aandacht aan de kwelders. De vastelandskwelders houden zeespiegelstijging tot nu toe voldoende bij, maar eilandkwelders lukt dit maar net. De verwachting is dan ook dat de eilandkwelders bij een versnelde zeespiegelstijging het eerst in de problemen komen. Ondanks alle onzekerheden is de klimaatverandering een grote bedreiging voor de Waddenzee. De voorspellingen voor zeespiegelstijging aan het eind van deze eeuw variëren van 0,1 m tot 1,9 m en een stijging van de watertemperatuur van 1 tot 5 graden Celsius. Het QSR stelt dat het essentieel is om de Waddenzee zo te beheren dat maatregelen onder alle (steeds variabelere) weersomstandigheden werken en dat dit ook vraagt om flexibel beleid. Klimaatverandering vraagt om extreme maatregelen, die al voorbereid moeten worden op het moment dat nog niet duidelijk is of ze nodig zijn.

Rode vlag

De conclusie is helder. Het gaat niet goed genoeg met de Waddenzee. Daarom hijst de Waddenvereniging de rode vlag. We moeten hard aan het werk om de Waddenzee, met haar jonge en oorspronkelijke landschap, haar dynamiek en haar enorme natuurlijke rijkdom te behouden. Met de Waddenzee hebben we een prachtig werelderfgoed in huis. Maar als we niet opletten, blijft de vogelstand afnemen en kunnen zeehonden noch vissers straks nog vis vinden in de Waddenzee. Als we ons niet goed voorbereiden op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, staan we straks met lege handen als die harder en sneller toeslaat dan verwacht.

Een beheerder

Om deze belangrijke uitdagingen tijdig te signaleren en op te pakken, is het nodig om de beheerstructuur van de Nederlandse Waddenzee aan te pakken. Met de huidige dertien beheerders, die allemaal verantwoordelijk zijn voor een stukje, lukt het niet om daadkrachtig te werk te gaan. Er is één beheerautoriteit nodig met hart voor het wad, kennis van het wad, met voldoende geld en mensen en die in staat is iedereen mee te krijgen in zijn plannen. Eén sterke leider die een integraal beheerplan maakt. Zodat de natuur straks in samenhang met activiteiten als visserij, scheepvaart en toerisme beheerd wordt, zoals UNESCO in haar aanbevelingen schrijft.

Werelderfgoed Waddenzee

- ✓ Het enige natuurlijke werelderfgoed van Nederland
- ✓ Oorspronkelijk landschap met oneindige dynamiek
- ✓ Unieke wisselwerking tussen dier, plant en landschap
- ✓ Het grootste aaneengesloten wetland op aarde
- ✓ Zeldzame rijkdom aan bijzondere dieren en planten
- ✓ Mooiste natuurgebied van Nederland

De Staat van de Wadden in één oogopslag

Zeehonden

Bodemdieren
Vastelandkwelders

Trekvogels
Watertemperatuur
Open landschap
Landschapsvorming
Ebdelta's
Eilandkwelders
Samenwerking

Broedvogels
Vis
Zeegras

Wat hebben de Wadden nodig?

Een integraal beheerplan en één beheerder met:

- ✓ Hart voor het wad
- ✓ Kennis van het wad
- ✓ Voldoende geld en mensen
- ✓ In staat om iedereen mee te krijgen in zijn plannen

www.waddenvereniging.nl

